

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет Міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра суспільних комунікацій та регіональних студій

Кафедра філософії
«Основи герменевтики»

Обсяг	4 кредити (120 год.)
Семестр, рік навчання	2 семестр 1-й рік навчання
Дні, час, місце	Платформа zoom, оффлайн - Французький б-р, 24/26, за розкладом:
Викладач (-і)	Бевзюк Наталя Петрівна, доцент кафедри філософії
Контактний телефон	+0985170028
E-mail	bern bevzuk@ukr.net
Робоче місце	Кафедра філософії
Консультації	Онлайн-консультації, платформа zoom, вул.. Новосельського, 64 щотижнево за розкладом.
Комунікація	Здійснюється через очні зустрічі, месенджери та електронну пошту

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни	<i>Предметом</i> навчальної дисципліни «Основи герменевтики» є розуміння тексту, психологічна переробка текстової інформації, визначення сенсів тексту. Розглядається текст як предмет герменевтичного аналізу: знаковість, межі, структурність, смисл (або тематична єдність), контекст та інтертекстуальність. Розглядається еволюція герменевтичних концепцій, завдяки яким відбувається більш глибоке філософське розуміння тексту
Місце дисципліни в освітній програмі:	Дисципліна відноситься до вибіркового курсів. Знання, уміння і навички з «Філософії», (які дають загальне уявлення про джерела практично усіх наук) передують даній дисципліні. А знання, уміння і навички з «Основ герменевтики» потрібні для вивчення дисципліни «Історія» .
Мета курсу.	Мета: навчальної дисципліни «Основи герменевтики» є ознайомлення студентів з історією герменевтики, її парадигмами та основними ідеями, а також визначення відмінностей і зв'язків між різними теоріями герменевтики. Основна увага приділена вивченню фундаментальних понять та ідей філософської герменевтики Г.-Г. Гадамера та

	феноменологічної герменевтики П. Рікера.
Завдання дисципліни:	<p>-ознайомлення студентів з історією герменевтики, її парадигмами та основними ідеями; розкриття особливостей розуміння як духовно-практичне освоєння світу;</p> <p>-показати особливості розуміння, витлумачення, пояснення, інтерпретації; визначення особливостей тексту, підтексту, контексту, проаналізувати значення і зміст тексту;</p> <p>-звернути увагу на особливості герменевтичного аналізу тексту; окреслити специфіку герменевтичного аналізу за умов інтертекстуальності культури; - визначення відмінностей і зв'язків між різними теоріями герменевтики;</p> <p>-ознайомлення з фундаментальними поняттями та ідеями філософської герменевтики Г.-Г. Гадамера та феноменологічної герменевтики П. Рікера.</p>
Компетентності	<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки</p> <p>ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології</p> <p>ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.</p> <p>СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p>
Очікувані результати	<p>РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності</p> <p>РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p> <p>РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p>

	<p>РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.</p> <p>РН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.</p>
--	---

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання	<p>Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.), практичних (20 год.) занять, організації самостійної роботи здобувачів (80 год.). Викладання та вивчення навчальної дисципліни здійснюється наступними методами:</p> <p>У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – словесні методи: лекція, пояснення, дискусія; – наочні методи: презентація, ілюстрація, демонстрація; – методи формування практичних умінь і особистісних якостей: дискусії, імітаційні ігри, підготовка і здійснення виступів перед аудиторією. <p>Самостійна робота включає роботу з текстовим матеріалом та навчально-методичною літературою та статистичними даними й виконанням практичних завдань: складання тематичного тезаурусу, есе, складання реферату, здійснення аналізу емпіричних соціологічних даних.</p>
Зміст навчальної дисципліни	<p>Змістовний модуль 1. Особливості герменевтики. Її проблематика.</p> <p>ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ГЕРМЕНЕВТИКИ ЇЇ ЕВОЛЮЦІЯ.</p> <p>Формування предмету герменевтики. Герменевтика як мистецтво витлумачення текстів, як вчення про витлумачення тексту, як універсальна наука про розуміння, як філософське вчення про метод гуманітарного пізнання, як онтологічне вчення про витлумачення буттєвих можливостей, як «перша філософія» і як філософська школа. Співвідношення герменевтики й інших ділянок знання (філософії, філології, семіотики, риторики та ін.)</p> <p>ТЕМА 2. РОЗУМІННЯ ЯК ПРЕДМЕТ ГЕРМЕНЕВТИКИ.</p> <p>Культура як світ розуміння. Розуміння як духовно-практичне освоєння світу. Діалогічна природа розуміння. Розуміння, витлумачення, пояснення, інтерпретація. Раціональне й ірраціональне в розумінні. Проблема герменевтичного кола. Циклічна побудова розуміння. Методологічний і онтологічний статуси кола в розумінні.</p> <p>ТЕМА 3. ТЕКСТ ЯК ОБ'ЄКТ ГЕРМЕНЕВТИЧНОГО АНАЛІЗУ.</p> <p>Текст, його ознаки в традиційній семіотиці. Значення і смисл.</p>

Семіотичний аналіз тексту як передумова герменевтичного дослідження. Текст, підтекст, контекст. Види контексту. Методологія контекстуального аналізу. Синтез смислу при створенні й розумінні тексту. Інтертекст. Специфіка герменевтичного аналізу за умов інтертекстуальності культури.

Змістовний модуль 2. ФОРМУВАННЯ ГЕРМЕНЕВТИКИ.

ТЕМА 4. СТРУКТУРА ГЕРМЕНЕВТИЧНОГО АНАЛІЗУ.

Мовний, психологічний, історико-культурний, філософський аспекти герменевтичного аналізу. Своєрідність мовного аналізу в ситуаціях реалізації репрезентативної та нерепрезентативної природи мови. Аналіз Е. Гусерлем конституювання смислу і його вплив на філософську герменевтику ХХ ст.

ТЕМА 5. ВИТОКИ І ФОРМУВАННЯ ГЕРМЕНЕВТИКИ.

Своєрідність античної герменевтики: вплив античної картини світу на принципи, цілі і методи витлумачення; орієнтація герменевтики переважно на усне слово; боротьба аналогістів і аномалістів. Близькосхідна герменевтика: біблейська картина світу як основа і контекст витлумачення текстів; «містичний історизм».

ТЕМА 6. ГЕРМЕНЕВТИКА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ.

«Священна герменевтика» Аврелія Августина: вчення про знаки (прості і транспоновані); правила витлумачення текстів Святого Письма; парадигматичне і синтагматичне витлумачення; авторитет Церкви; біографія як текст. Флацій Іллірійський та його «Ключ до Святого письма, або Про мову Святих книг». Принцип контекстуального аналізу на підставі здорового глузду.

Змістовний модуль 3. ФІЛОСОФСЬКА ГЕРМЕНЕВТИКА.

ТЕМА 7. ГЕРМЕНЕВТИКА Ф. ШЛЯЙЄРМАХЕРА ТА В. ДІЛЬТЕЯ.

Розуміння як предмет універсальної герменевтики. Структура розуміння. Принцип герменевтичного кола. Методологічна спрямованість герменевтики В. Дільтея. Пояснення і розуміння. Герменевтична інтерпретація знаків як пізнання психічного. Варіанти герменевтичного кола як принципу методології Дільтея.

ТЕМА 8. ОНТОЛОГІЧНА ГЕРМЕНЕВТИКА М. ГАЙДЕГГЕРА.

Онтологічний статус розуміння як відкриття можливостей буття. Мова як «оселя буття». Герменевтичне коло як модель розуміння. «Передструктура» розуміння. Проективний характер змістоконституювання. Спроби філософського осмислення людського буття як принципово скінченного. Екзистенціальний фундамент розуміння.

ТЕМА 9. ФІЛОСОФСЬКА ГЕРМЕНЕВТИКА Г.-Г. ГАДАМЕРА.

Філософська герменевтика як універсальний спосіб «над методичного» освоєння істини. Мистецтво, історія та мова як способи здійснення істини і форми її досягнення. Гра як спосіб

	<p>онтологічної експлікації істини. Мовна природа розуміння. Діалогічна форма розуміння. Передсуди як передумова розуміння. Розуміння як історичне здійснення.</p> <p>ТЕМА 10. ФЕНОМЕНОЛОГІЧНА ГЕРМЕНЕВТИКА П. РІКЕРА.</p> <p>Створення феноменологічної герменевтики, як поєднання герменевтичної та структуралістської методології. Герменевтичні розвідки двоїстого смислу. Проблема непрямой референції. Розуміння і пояснення. Критика декартівського трактування суб'єкта і можливостей самопізнання. Герменевтичне витлумачення як спосіб самоідентифікації.</p>
<p>Перелік рекомендо ваної літератури</p>	<p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Богачев А. Досвід і сенс. К.: Дух і літера, 2011. 336 с. 2. Богачев А. Мова і істина: метафізика vs герменевтика . <i>Вісник КНУТШ. Філософія. Політологія.</i> Вип. 103. К.: ВПЦ «КН» КНУТШ. 2011. С.13-18. 3. Богачев А. Філософська герменевтика. Навчальний посібник. Київ: Курс, 2006. 405 с. 4. Возняк Т. Філософія мови. Львів: Независимый культурологический журнал «Ї», 2009. 176 с. 5. Гадамер Г.-Г. Істина в гуманітарних науках . <i>Герменевтика II</i> /Пер. з нім. М. Кушніра. Т.2. К. 2000. С.126-131 6. Гадамер Г.-Г. Вірш і розмова. Есе . /Пер. з нім. Т. Гаврилів. Львів: Літопис, 2002. 321с. 7. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. Вибрані твори. К.: Юнівер, 2001. 288 с. 8. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Основи філософської герменевтики./ Пер. з нім. О. Мокровольського. Т. 1. К.: Юніверс, 2000. 464 с. 9. Гадамер Г.-Г. Мистецтво і наслідування. <i>Герменевтика і поетика.</i> /Пер. з нім. М. Кушніра . К.: Юніверс. 2001. С.16-27 10. Гайдеггер М. Дорогою до мови. Львів: Літопис, 2007. 230 с. 11. Гірц К. Інтерпретація культур. К.: Дух і Літера, 2001. 542 с. 12. Дільтей В. Виникнення герменевтики. <i>Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрямки. Хрестоматія.</i> /Упоряд. В. В. Лях, В. С. Пазенок. Київ: Ваклер. 1996. С.33–60. 13. Зонтаг С. Проти інтерпретації . <i>Зонтаг С. Проти інтерпретації та інші есе.</i> Львів: Кальварія, 2006. С. 10-21 14. Квіт С.М. Основи герменевтики: Навчальний посібник. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2003.192 с. 15. Кебуладзе В.І. Феноменологія. Навчальний посібник. К.: «ППС-2002», 2005. 120 с. 16. Кебуладзе В.І. Феноменологія досвіду. К.: Дух і літера, 2012. 280с.

17. Кошарний С. Біля джерел філософської герменевтики (В. Дільтей та Е. Гуссерль). К.: Наука, 1992. 124 с.
18. Рікер П. Історія і істина. К.: КМ Academia. Пульсари. 2001. 393 с.
19. Рікер П. Конфлікт інтерпретацій. *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* Львів: Літопис, 1996. С. 227-242.

Додаткова

1. Петрушенко В.Л. Глумачний словник основних філософських термінів. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2009. 264 с.
2. Філософська думка в Україні: Бібліографічний словник /Авт. кол.: В.С. Горський, М.Л. Ткачук, та ін. К.: Пульсари, 2002. 224 с.
3. Філософія: Словник-довідник: Навчальний посібник / Надольний І. Ф., Черушева Г.Б., Пархоменко В. В. та ін. 2-е вид., доп., випр. і перероб. К.: Дельта, 2009. 284 с.
4. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посібник / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського, уклад. Л.В. Губерський, А.О.Приятельчук, І.В.Бойченко та ін. Київ : Знання, 2009.624 с.
5. Філософський енциклопедичний словник / В.І. Шинкарук та ін.; НАНУ, Ін-тфілософії ім. Г.С.Сковороди. К.: Абрис, 2002. 742 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofsky_i_entsyklopedychnyi_slovnyk.pdf
6. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 1. Наук. керівн. проекту: Барбара Кассен та Костянтин Сигов. К.: Дух і літера, 2009. 576 с. URL: <http://ru.duh-i-litera.com/evropejskyj-slovnyk-filosofij-leksykon-neperekladnostej-t-1/>
7. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 2. Пер. с фр. К.: Дух і літера, 2011. 488 с. URL: <http://ru.duh-i-litera.com/evropejskyj-slovnyk-filosofij-2/>

15. Електронні інформаційні ресурси

<http://lib.onu.edu.ua/> Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова
<http://www.nbu.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
<http://www.library.univ.kiev.ua/> Наукова бібліотека ім. М.Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка
<http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html> Найвидатніші філософи світу та України
<http://www.ognb.odessa.ua/> Одеська національна наукова бібліотека
<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html> Електр. бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського фак. Київського національного університету імені Тараса Шевченка
<http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою)

http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lit-bac.html Філософія (для бакалаврів природничих спеціальностей) http://www.utm.edu/research/iep/ Філософська Інтернет-енциклопедія. (АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ). http://www.uct.kiev.ua/~sofi/ Центр практичної філософії
--

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється наступними методами:

- опитування за програмним матеріалом, який викладається на лекціях;
- обговорення дискусійних питань, що розглядаються на семінарських заняттях;
- відпрацювання практичних навичок;
- оцінювання виконання самостійної роботи;

Форма підсумкового контролю – іспит. Загальна підсумкова оцінка (сума балів) складається з оцінки поточного контролю результатів навчання впродовж семестру та оцінки результатів навчання при проведенні контрольних заходів під час підсумкового контролю - усний іспит.

Схема розподілу балів:

Кількість балів за поточний контроль – 60 б.

Максимальна кількість балів за підсумковий контроль іспит – 40 б.

Критерії оцінювання поточного контролю: оцінюються знання, які виявив здобувач при роботі на семінарських заняттях та при виконанні самостійної роботи.

Здобувач допускається до підсумкового контролю (іспиту) за навчальну дисципліну, якщо він виконав усі види практичних робіт, передбачених робочою програмою незалежно від сумарної кількості балів, отриманих за результатами поточного контролю за семестр.

Повторне складання іспиту з метою покращення оцінки не допускається.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Поточний та періодичний контроль										Підсумковий контроль (залік)	Сума балів	
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2			Змістовний модуль 3				загалом		
T 1	T 2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	90	10	100
Контр. робота (10 балів)			Контр. робота (10 балів)			Контр. робота (10 балів)						

Самостійна робота здобувачів.

форми	методи контролю	строки здачі завдань
Складання реферату	Реферат	Студент обирає форму самостійної роботи. Тему та строк виконання обговорює з викладачем.
Аналіз статистичних та емпіричних даних	Роздруковані таблиці, гістограми даних досліджень з аналітичним супроводом	
Тезаурус	Тезаурус	

Есе	есе	
-----	-----	--

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максим к-сть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Аналіз статистичних та емпіричних даних	2	вміння студента працювати із статистичними та емпіричними соціологічними даними українських дослідницьких центрів (їх тлумаченням, роз'ясненням, коментарями, інтерпретація).
Реферат	2	вміння студента працювати з науковою літературою та обирати в ній матеріал за визначеною темою
Тезаурус	2	вміння студента працювати із спеціальною термінологією (її тлумаченням, роз'ясненням, коментарями).
Есе	2	Самостійність, логічність розкриття теми, аналіз думок та висловлювань за темою інших авторів, аргументовані особисті висновки

Критерії оцінювання під час іспиту

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
30-40 балів	міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, вміння застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних прикладів.
22-29 балів	міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак містять певні (несуттєві) неточності, вміння застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних прикладів.
14 - 21 балів	достатні знання навчального матеріалу, неточні відповіді, вміння застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних прикладів;
6 -13 балів	слабкі знання частини навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладу матеріалу, слабе застосування теоретичних знань при розв'язанні практичних прикладів;
1- 5 балів	слабкі знання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на запитання, невміння розв'язувати практичні приклади.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів перекладання	Роботи, виконання і здача яких здійснюється з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перекладання іспиту можливе із дозволу деканату за наявності поважних причин або за письмовою заявою (апеляцією) здобувача до декана
Політика щодо академічної доброчесності:	Здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначає Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І.Мечникова http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf . У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.
Політика щодо	Відвідування практичних занять є обов'язковим компонентом

відвідування та записень:	оцінювання, що передбачає нарахування балів. За об'єктивних причин (напр., воєнний стан, епідемії, хвороба здобувача, стажування за академічною мобільністю та ін.) навчання може відбуватись дистанційно в он-лайн формі за графіком, погодженим із викладачем.
Мобільні пристрої	Дозволяється використання мобільних пристроїв на практичних заняттях за необхідності групової роботи у спеціальних Додатках.
Поведінка в аудиторії:	Всі здобувачі беруть активну участь у всіх заняттях: опитуваннях, дискусіях, під час практичних занять. Виконують всі навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми. Всі здобувачі повинні дотримуватимуться правил поведінки в аудиторії на засадах партнерських стосунків, взаємоповаги, взаємопідтримки та взаємодопомоги.